

Mieczysław Haftka, Jerzy Żmijewski

Tczew - Stare Miasto, woj. gdańskie. Sektor C, P-R

Informator Archeologiczny : badania 18, 189-190

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Uzyskane z wykopów przedmioty ruchome to: drewniana klapka do zatykania otworu kontrolnego drewnianych rur oraz fragmenty ceramicznych rur, wykonanych z gliny żelazistej wypalanej na kolor ceglasty i pokrytych od wewnątrz zieloną glazurą /technologią nawiązujących do ceramiki XVI-XVII wiekowej/. Występowanie tych przedmiotów w przemieszanych nawarstwieniach wskazuje że podczas prac budowlanych przy zbiorniku nr 2 /w.1897 r./ zniszczono starsze urządzenia wodociągowe.

Rowy drenażowe szerokości 1 m szalowane były deskami układanymi poziomo wzdłuż brzegów i wzmocniane rozporami co 2 m.

Sprawdzanie wody do pałacu oparte jest tu na antycznej zasadzie grawitacji. Natomiast inżynieryjne rozwiązanie puławskiego ujęcia wody, poprzez zbieranie jej rowami drenażowymi ze szczytu wyniesienia, nie ma analogii w Polsce. Znane są tylko ujęcia wody źródlanej, studziennej i rzecznej. Nasuwa to przypuszczenie, że projektant zaopatrzenia puławskiej siedziby w wodę zastosował tu nowatorskie rozwiązanie, którego pierwotnych wzorów należałoby szukać najprawdopodobniej w kręgach kulturowych krajów nizinnych, korzystających głównie z wód gruntowych pozyskiwanych rowami - drenami, a do takich niewątpliwie należy Holandia, skąd pochodził zatrudniony w Puławach w latach 1671-79 architekt Tylman z Gameren. Pozwala to na sformułowanie wstępnej hipotezy roboczej, datującej powstanie wodociągu na 2 połowę XVII wieku.

PUŁTUSK
woj. ciechanowskie
Miasto i Zamek

patrz
późne średniowiecze

SIERADZ
Pl. Świerczewskiego /Rynek/ 2.

patrz
późne średniowiecze

STARA ŁOMŻA
Stanowisko 2
Góra św. Wawrzyńca

patrz
wczesne średniowiecze

STRABLA
woj. białostockie
Stanowisko I
Kufnia

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Białymstoku

Badania prowadziła mgr Barbara Czarnecka.
Finansował WKZ w Białymstoku. Pierwszy sezon badań. Kufnia nowożytna.

Stanowisko położone jest w północnej części wsi, w odległości około 150 m na północ od drogi prowadzącej do pałacu, na polu Jana Warpechowskiego. Usytuowane na zabagnionych łąkach, obecnie zmeliorowanych, nad rzeczką Strabelką, będącą dopływem Narwi. Posiada kształt regularnego stożka, o średnicy około 15 m, wyniesionego ponad podłoże około 2,40 m.

Prace ratownicze miały na celu zweryfikowanie silnie zdewastowanego wydobyciem żwiru obiektu. Badaniem objęto teren o powierzchni 0,5 ara. Odkryto znaczne ilości żużla, fragmenty ceramiki, przedmioty i fragmenty przedmiotów żelaznych, a także zachowane w stanie szczątkowym dwa piecowiska, związane: jeden z oczyszczaniem żużla, drugi z podgrzewaniem uzyskanego żelaza, w celu poddania go obróbce produkcyjnej. W sąsiedztwie pierwszego piecowiska odkryto skupisko żużlowego, obok drugiego - skupisko wyrobów żelaznych. Nie natrafiono natomiast na żadne ślady urządzeń dymarskich, choć sposób zalegania żużla świadczy, iż w momencie skiadowania znajdował się pod wpływem wysokiej temperatury. Ponadto w warstwie zalegały bryłki polepy, węgiel drzewny, fragmenty drewna i w sąsiedztwie skupiska przedmiotów żelaznych - szłał koronny Jan Kazimierz z datą 1664 r.

Uzyskany materiał ruchomy określa chronologię obiektu na XVII-KVIII wiek. Ponadto, jak wynika z przekazów źródłowych, w połowie XVII wieku w Strabli wybudowana została drewniana kaplica, z której do naszych czasów zachowały się drewniane drzwi. Tkwiące tam gwoździe są identyczne, jak znalezione podczas badań na obiekcie i stanowią największy procent uzyskanych zabytków. Należy zatem przypuszczać, że badany obiekt, najprawdopodobniej kufnia, produkował wyroby m.in. na potrzeby tej budowli.

Badanie nie będą kontynuowane.

SYPNIEWO
woj. ostrołęckie

patrz
wczesne średniowiecze

SZEBTNO, gm. Krągowo
woj. olsztyńskie

patrz
późne średniowiecze

SIEPEŁA DOLNA
woj. wrocławskie
Stanowisko 4

patrz
późne średniowiecze

TCZEW - Stare Miasto
woj. gdańskie
Sektor C, P-R

Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Badania prowadził mgr Mieczysław Haftka
/autor sprawozdania/ i mgr Jerzy Zmijewski.
Finansował Urząd Miejski w Tczewie. Klasztor dominikański /koniec XIII w./ i średniowieczne miasto.

W obrębie sektoru C /klasztor dominikański/ oprócz serii wierceń wykonano pełną inwentaryzację kościoła. W sektorach P-R przeprowadzono badania ratownicze, w trakcie których wykonano dokumentację fundamentów ciągu muru obronnego, miejskiego i związanej z nim narożnej baszty oraz uchwycono fragment nowożytnej baszty znanej z planu F. Getkanta z 1643 r.

Badania będą kontynuowane.

TORUŃ
ul. Dominikańska 1-9
ul. Kopernika 11-13
Zespół Staromiejski

patrz
późne średniowiecze

WALEWICE, gm. Bielawy
woj. skierniewickie
Stanowisko 1

Badania prowadziło Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków w Skierniewicach

Badania prowadził mgr Andrzej Kosiorok /przy współpracy mgr Piotra Świątkiewicza/. Finansował WKZ. Pierwszy sezon badań. Kopiec - zbiorowa mogiła /?/ - /pocz. XIX w. /?/.

Obiekt znany w literaturze jako "grodzisko stożkowe" zlokalizowany jest na prawym brzegu rzeki Mrogi, około 100 m na zachód od szosy Bielawy-Sobota. Posiada kształt nieregularnego ściętego stożka o średnicy u podstawy około 35 m, na szczycie około 8 m, wysokość 2,5 m.

W związku z planowanymi pracami niwelacyjnymi sąsiadującego z obiektem terenu i czynnej dużej żwirowni /w pobliżu/ Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków w Skierniewicach przeprowadziło prace ratowniczo-sondazowe. Założono 2 wykopy, łączna powierzchnia 16 m², w tym jeden na "majdanie" /01/, drugi na wschodnim stoku /02/.

W wykopie 01 zlokalizowano 9 pochówków szkieletowych, ludzkich ułożonych w pozycji wyprostowanej z górnymi kończynami skrzyżowanymi na piersiach, głowami w kierunku wschód-zachód. Część pochówków nie była kompletna. Szkielety obstawione były dużymi kamieniami polnymi, które tworzyły bruki. Materiał ruchomy to fragmenty ceramiki z różnych okresów i kultur od neolitu począwszy. Nie może on jednak stanowić podstawy chronologicznej, ponieważ był przemieszany, w górnych warstwach fr. ceramiki żużelkowej, poniżej ceramika z XIX/XX w. Zarówno materiał ruchomy jak i pochówki zanikają na głębokości około 140 cm. Poniżej występuje jednorodny żółty piasek. W wykopie 02 nie natrafiono na pochówki, wystąpiły tu jedynie fragmenty ceramiki.

Określenie charakteru i chronologii obiektu jest dość trudne. Powstałe wątpliwości rozwiązać może jedynie analiza antropologiczna szczątków kostnych. Na pewno nie jest to grodzisko. Z informacji uzyskanych od pracowników Państwowej Stajni Koni w Walewicach /pałac z XVIII w./ i mieszkańców okolicznych wsi wynika, że w kopcu pochowani są żołnierze Napoleona I, którzy zamarli podczas odwrotu spod Moskwy. Przyjmując więc tę wersję /do czasu uzyskania wyników badań antropologicznych/ należy stwierdzić, że kopiec jest zbiorową mogiłą żołnierzy francuskich z 1812 r., a materiał ceramiczny pochodzi wraz z ziemią z okolicznych wydm nad Bzurą.

WIELEŃ
woj. piłskie
Zamek

patrz
wczesne średniowiecze

WOLBÓRZ
woj. piotrkowskie
Stanowisko 2

patrz
późne średniowiecze

ZAMOŚĆ
Stare Miasto

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Zamościu

Badania prowadzili mgr Paweł Dąbrowski i mgr Pomarański /autor sprawozdania/. Finansowała Wojewódzka Dyrekcja Inwestycji w Zamościu. Siódmy sezon badań. Miasto nowożytne /koniec XVI-XIX w./

Kontynuowano i zakończono badania archeologiczno-architektoniczne w obrębie potężnej zlokalizowanej w kurtynie pomiędzy bastionami 6-7. Eksplorowano wykopy II D i II E o powierzchni 40 m² w części północnej kojca usytuowanego w strefie mokrej fosy przed poterną. Odsłonięto kanał przepustowy i mur zewnętrzny - północny a także odsłonięto dno fosy mokrej, wykonując dokumentację pełnego przekroju przez fosę na osi poterny.

Dla potrzeb projektowych wykonano przy północnym orylionie bastionu 9 przekop prostopadły do kurtyny 6-7. Wykop wykonano w ramach badań fos frontu wschodniego fortyfikacji był uzupełnieniem poprzednio wykonanych. Uchwycono pierwotny poziom terenu, określono rozmiary i profil fosy.

Inny obszarem badań był rejon Rynku Wodnego gdzie założono 3 wykopy badawcze o powierzchni 70 m². W wyniku przeprowadzonych prac najciekawszym odkryciem było uchwycenie danego poziomu rynku w postaci bruku wykonanego z odpadów ceplą. Podsypkę w postaci rumoszu wapiennego i żółtej gliny umieszczono bezpośrednio na warstwie humusu pierwotnego. W eksplorowanych wykopach stwierdzono istnienie warstw spalenizny o dużej miąższości powstałych po pożarach mających miejsce w XVII i XVIII w., która stanowiły zabudowę drewnianą wschodniej pierzei Rynku Wodnego. Mimo wcześniejszych założeń nie udało się uchwycić pełnej wielkości działki budowlanej co by świadczyło o chaotycznej zabudowie wschodniej części Rynku Wodnego. Uzyskany w dużej ilości ruchomy